

9) Dňa 21. X. 1921 v súkromnom rozhovore s kolegami dr. Košťalikom a Pavlom Strykom vo zborovni št[átneho] gymnázia v B[anskej] Bystrici prof. Wallo povedal poznámku na tých neznámych a nemenovaných činiteľov, ktorí krivdy urobili ešte aj takým vynikajúcim mužom, ako básnik a spisovateľ Rázus a dr. Kvačala. Bývalý správca Pavelka o pár mesiacov neskôr oznámil vec šk[olskému] referátu, hoci v do-tyčnej zápisnici sám poznamenal, že vec pokladal „za vec súkromnú, ktorá pominie“. Táto vec dostala sa po dlhom pretáhaní pred disciplinárnu komisiu v Brne a po 3 rokoch k súdu v B[anskej] Bystrici a nie je ešte vôbec vyriešená a tak hatí zlikvidovanie celej aféry.



Svaz slovenských železničárov T. G. Masarykovi
Žilina, 10. listopadu 1924^a

/132

Pane Prezident Č.S. republiky, T. G. Masaryk!

Menom odborovej organizácie Zväzu slovenských železničiarov z návodu prípisu Vašej kancelárie A.1370/1924, zo dňa 29. septembra 1924, ktorým miesto prijatia deputácie Združenia slovenských odborových organizácií (ZSOO) ráčili Ste nás upraviť cestou tohoto združenia, aby sme Vám písomne predložili naše krivdy a požiadavky, – ochotne zadosť učiňujeme Vášmu želaniu, prosíme Vás však, keďže tak činíme, aby naša prosba nevyšla naprázdno v tom zmysle, že by prítomné memorandum k vybaveniu bolo posúpené ministerstvu železníc, ktoré ako zo skúsenosti môžeme tvrdiť nielen že prajne nám nič nevybaví, ale ani odpovede na toto nám nedá. V nádeji, že skutočne utiekame sa k otcovi vlasti, ktorý má i pre Slovákov dnes všade zaznávaných a odstrkávaných porozumenie a v dôsledku vyš citovaného prípisu dovoľujeme si Vám zdvorile podať nasledovné:

Memorandum,

ktorého účelom je, Veľavážený Pane Prezident, v poslednom čase pre stratenie iskru viery v spravodlivosť vo vládných kruhoch, odvrátiť nás od toho predpokladu a kroku, do ktorého vedome sme hraní vládnymi činiteľmi nasledovne úmyselne provokovaní do krajného zúfalstva.

1) Zúfalý stav slovenského a rusínskeho železničiarstva je neopísateľný, aby nestrane posudzujúci človek nemusel tiež ostrejšie a mocnejšie pritisknúť pero na papier, keď takto dovoľujeme si Vám žalovať sa na naše neustále prenasledovanie. Lebo keď práve žalujeme sa Vám – majúc čisté svedomie a úmysel pre našu republiku a práve preto žiaľ zvieria srdcia naše, keď vidíme, ako Slováci v každom rezorte sú prosto odkopávaní a odstrkovaní, nasledovne provokovaní k strádaniu zmyslu pre vzájomnosť a súlad medzi národnosťami tvoriacimi našu republiku, čo tejto k dobru nikdy neprospeje. Sme jediná rýdzo slovenská odborová organizácia slovenských a rusínskych železničiarov, ktorá háji jedine existenčné a budúcnostné záujmy týchto, a preto nepriamo síce, ale vedome a úmyselne riaditeľstvami na Slovensku Slováci a Rusíni zoskupení v tejto organizácii

sme prenasledovaní úradnými, neúradnými a rôznymi prostriedkami majúcimi po ruke účinkujúci exponovaní na Slovensku, ktorí mnohí sú len pre toto držaní na Slovensku.

2) Najnovšie u železnice osnovujú sa plány na úplné zničenie slovenského zamestnaneectva v tom zmysle, že chcú toto pod tajnou zámienkou nespoľahlivosti zo Slovenska prekladať do Čiech. Pod zámienkou nespoľahlivosti však skrýva sa teror pre organizačnú príslušnosť a javí sa potajomná straníckosť, v ktorej je zainteresovaná „Jednota železničných zamestnancov“, ktorej je príslušníkom sám pán minister železníc.¹ Takýmto nanajvyš teroriálnym spôsobom ministerstvo železníc snaží sa rozbiť slovenskú odborovú organizáciu a upevniť organizáciu, v ktorej je pán minister železníc. Nech ráci posúdiť sám Vysokovážený Pán Prezident republiky, či takéto stranícke akcie neškodia samému nášmu štátu jak tu doma, tak i za hranicami. My presvedčene prehlasujeme z tohoto miesta, že akcia táto smeruje na úplné zničenie slovenského zamestnaneectva. A uvedie-li sa do života zničené bude s touto slovenské zamestnaneectvo, potažne úradníctvo, lebo toto radšej rezignuje na štátnu službu a nechá sa chleba pozbaviť, ako by postupne existenčne a budúcnostne malo vykrvacať prekladáním zo svojho rodného kraja do Čiech a nasledovne malo sa odrodiť. Krv nie je voda! Preto nie je možné, aby slovenské úradníctvo malo po stránke národnostnej zahynúť a odrodiť sa úplným počestšením. A že práve tento úmysel a zámer väzí v prekladaní slovenského úradníctva a zamestnaneectva na Moravu a do Čiech pochybnosti podliehať nemôže. Teda nie dosť na tom, že vedúce miesta na Slovensku nie sú obsadené Slováckmi a že Slováci vo vlastnom dome od týchto sú odstrkovaní zrejme, – ale ešte ani na tých najpodriadenejších miestach Slovákom sa pokoja nedá a operujú sa rôzne akcie ako Slovákov ešte i z týchto miest pozbaviť.

3) Následkom stálych zúfalých výkrikov zamestnancov z prezenč[nej] vojen[skej] služby sa vracajúcich, následkom normovania personálu, prepustených a rôznymi námietkami odstrknutých, konečne bez chleba stojacích a hladujúcich Slovákov nútia nás okolnosti, aby sme žiadali znovuprijatie do železničných služieb nasledovných zamestnancov:

Augustíni Gejza, Agh Michal, Agh Alexander, Astl Jozef, Antala Ján, Annus Štefan, Agh Ludevít, Abrahamovský Vojtech, Berec Rudolf, Boháč Andrej, Burdej Peter, Beňo Pavel, Balogh Zoltán, Baran Ján, Bohuš Ferdinand, Balla Ludevít, Berečík Pavel, Baláz Ján, Beščo Michal, Baláz Peter, Bočej Pavel, Bakán Ján, Beke Karol, Blaschke Aurel, Berkeši Jozef, Baračka Štefan, Bulák Štefan, Buran Frant[išek], Bobula Leopold, Bobula Jozef, Belák Lukáč, Buday Štefan, Berec Rudolf, Bielik Anton, Bobula Eduard, Bendík Jozef, Beňar Ernest, Budinský Karol, Balay Jozef, Butora Frant[išek], Bobán Šimun, Barčík Ján, Baránek Jozef, Čulěň Teofil, Cibula Vendel, Čelár Ján, Čelár Karol, Crkoň Anton, Ciech Jozef, Cibula Peter, Čintalan Benedikt, Čík Blažej, Cápá Pavel, Cápá Frant[išek], Čaniga Jozef, Dubravický Gus[táv], Dubravský Pavel, Daniš Alex[ander], Doka Július, Ďurica Štefan, Ďuriš Juraj, Ďurkovský Pavel, Divko Martin, Darula Ján, Diošy Karol, Diošy Jozef, Dubravský Pavel, Dubravský Demeter, Diošy Jozef, Dudáš Frant[išek], Drgoňa Jozef, Daubner Štefan, Durdy Frant[išek], Drienko Ján, Diošy Antonín, Ďuriček Metod, Donoval Ján, Enderla Gabriel, Forgáč Gejza, Ftorek Ján, Felix Pavel, Forro Ludevít, Faludy Imrich, Fraj Ján II., Fraud Ignác, Ferenczi Ladisl[av], Fábri Rudolf, Fiala Andrej, Faludy František, Filo Emanuel, Fillo Jozef, Ferenczi Ján, Fülöp Štefan,

Fúra Jozef, Gergelič Alojz, Gevayová Olga, Goliaš Andrej, Gaál Jozef, Glézl Ludevít, Gabriš Michal, Gažik Štefan, Garžik Jozef, Goga Anton, Galba Michalová, Galba Štefan, Golha Andrej, Grus Pavel, Gábor Dezider, Gáffor Štefan, Gregor Ján, Göndöc Eugen, Greznár Štefan, Gregor Ján, Gerhát Michal, Galba Štefan, Hrus Július, Hanus Vit, Chlpáč Ludevít, Chmúra Michal, Horeháj Gejza, Hariš Ludevít, Hamran Františ[ek], Hazafi Arnošt, Hošofský Ladislav, Halas František, Jurík Jozef, Jurík Michal, Javorník Vladimír, Ilavský Ján, Janič Vojtech, Janáč Juraj, Juhas Jozef, Jurák Štefan, Jančiar Pavel, Jajcaj Štefan, Jurík Kazimír, Juhás Ján, Javorský Imrich, Jamriška Ján, Jača Ján, Izrael Ján, Janek Štefan, Janči Štefan, Krupka Teodor, Krajči Ján, Kabeš Ján, Kováč Jozef, Kuchata Štefan, Slanina Štefan, Kluka Štefan, Kapsa Jozef, Korček Antonín, Krčmárik Andrej, Kapusta Štefan, Kosoríny Ján, Kondre Michal, Kokoš Michal, Koreň Štefan, Kišš Alex[ander], Katona Frant[išek], Kováč Juraj, Kačej Michal, Kuštek Izidor, Kručok Martin, Kelemen Vojtech, Kováč Michal, Kapusta Ján, Krajči Eduard, Kováč Július, Kvasnovský Št[efan], Kočisch Július, Kočisch Ján, Kopal Jozef, Kováč Anton, Krška Július, Kupka Ján, Kabát A., Kimlička Frant[išek], Kotuš Štefan, Kosnác Cyril, Köller Vojtech, Kucharovič Jozef, Lázar Dominik, Lastovička Andrej, Lackovič Sylvest[er], Lábady Štefan, Lindt Štefan, Lehocký Ján, Lipták J., Lingeš Leopold, Ludvik Jozef, Lauko Pavel, Lábady Imrich, Labuda Anton, Lacko Anton, Lomnický Štefan, Letko Jozef, Lengyel Š. Michal, Lečko Janiga Michal, Muška Pavel, Miškovič Ján, Medvecký Jozef, Moltšány Ladislav, Mesároš Ján, Motoška Andrej, Meliš Ludevít, Miklovič E., Marušinec Ján, Mikuš Jozef, Matus Elemír, Marichel Jozef, Major Jozef, Mariš Pavel, Molnár František, Mikula Jozef, Müller Štefan, Máčik Ján, Medo Tobiasš, Mečiar Ján, Mayer Ján, Minarčík Michal, Mrenica Andrej, Mrenica B. Ján, Mančíč Štefan, Milec Valent[in], Mrenica Martin I., Nitray Gejza, Nemeš Pavel, Nagy Alexand[er], Nayrurer Karol, Novotný Jozef, Nôta Baltazar, Novotný František, Nagy Imrich, Nemeš Jozef, Nagy Ludvik, Ozorák Štefan, Ozorák Frant[išek], Ozorák Imrich, Oprížan Zigmund, Orságh Ján, Ovary Jozef, Oravec Ludevít, Oros Karol, Oravec Martin, Puškár Rudolf, Paleš Jozef, Polakovič Michal, Pery Jozef, Páleník Michal, Potočík Jozef, Petro Ludevít, Považan Andrej, Príhoda Ján, Pasto Vojtech, Prokopec Pavlík Vojtech, Pastorek Ján, Peczina Rudolf, Prokay Anton, Patoprstý Michal, Páločný Jozef, Polák Rudolf, Prochazka Pavel, Panák František, Puškáš Jozef, Palkovič Rudolf, Paján Štefan, Pintér Dezider, Pechy Ludevít, Paška Štefan, Polák Jakub, Rybecký Ludvik, Rabík Martin, Rybár Štefan, Ragyák Július, Rogánský Rudolf, Ružička Vendelín, Radoš Karol, Rerko Matej, Rock Št[efan], Rožahedi Karol, Rovnianek Imrich, Rančo Baltazar, Rišavý Mikuláš, Rukovanský Ludevít, Ruman Jozef, Režňák Jozef, Ratvay Eduard, Remen Daniel, Ročkár Michal, Sýkora Ludevít, Sedlák Rudolf, Silányi Michal, Spitzkop Jakub, Strelec Ján, Sudy Ján, Slovák Jozef, Strakoš Peter, Sventek Peter, Seko Štefan, Spiro Július, Söke František, Sucháň Ján, Silágyi Frant[išek], Srnka Frant[išek], Sucháň Štefan, Sikora Rudolf, Santo Jozef, Svatarák J., Spišák Ladisl[av], Sloboda Jozef, Sudy Ján, Séhda Koloman, Strnisko Jozef, Salát Anton, Slovák Gabriel, Spišák Michal, Sekereš Štefan, Strakoš Peter, Sabo Rudolf, Seneš Štefan, Šoška Andrej, Sršník Jozef, Šimonič Tomáš, Šotkovský Dezider, Šali Alex[ander], Scholtz Ján, Štrek Miloš, Šárai Koloman, Šuňavec Gejza, Švarcbacher K. Jozef, Schmidt Július, Šrámek Jozef, Štefček

Andrej, Špringer Ludevit, Štrelinger Emil, Šutoris Pavel, Šugo Štefan, Šima Michal, Špišák Štefan, Šproch Frant[išek], Šoltys Jozef, Škvarenina Jozef, Štefanik Ján, Šooš Alojz, Šaray Baltazár, Švec Michal, Šomský Štefan, Šimun Pavel, Schočík Frant[išek], Škripec Gabriel, Šovčík Andrej, Sabo Eugen, Turčáček Juraj, Tesár Vojtech, Toth Štefan, Tolmáči František, Ternovský Alex[ander], Formánek Anton, Turanovičová Antonová, Takáč Július, Teplický Peter, Taferner Ludevit, Tomaniček Ján, Treskoň Ignác, Tomašek Pavel, Taška Gustáv, Turanovič Ján, Tomaškovič Štefan, Toth Ludevit, Tarnoci Alex[ander], Tiencz Frant[išek], Turkota Martin, Turkota Ján, Urnauer Jozef, Ubár Frant[išek], Ujházy Koloman, Vysočany Ján, Výtaz Michal, Vozár Ignác, Vallo Michal, Valášek Július, Vöröš František, Varoda Ján, Veusenbacher Ján, Vallo Ladislav, Vrúbel Ján, Vrábel Andrej, Verseggy Ján, Valach Ferd[inand], Vindišek Štefan, Vida Vojtech, Voščinár Lukáč, Veigl Július, Valachovič Rudolf, Vaňa Dezider, Valach Juraj, Žiliak Andrej, Žák Teofil, Žák Viliam, Žaludka Ján, Žoldoš Jozef, Žilinský Štefan, Zachar Vojtech, Zvara Juraj, Závodský Viktor, Dubnicay Ludevit, Matejčík Štefan, Mražik Anton, Šplha Peter, Blaha Ján, Král Valentin, Vavro Andrej.

Predloženie tejto požiadavky Pánu Prezidentovi republiky núti nás najviac tá okolnosť, že podobným memorandumom zo dňa 15. októbra 1923 prosiacim spôsobom žiadali sme znovu prijatie do železničných služieb 181 Slovákov, najviac bezpríčinne chleba pozbavených a potulujúcich sa. Ministerstvo železníc toto memorandum posial nevybavilo bárs je tomu už vyše roka. Počet 181 stranícko chleba pozbavených a potulujúcich sa Slovákov od 15. októbra 1923 posial sa zvýšil na 414, čo je eklatantným^b a zrejým dôkazom toho, že riaditeľstvá na Slovensku a ministerstvo železníc v Prahe Slovákov chleba pozbavovať vo svojej oslobodenej vlasti neprestávajú. Naproti tomu však v Čiech zamestnanci ešte ani dnes importovať na Slovensko sa neprestávajú. Prijímanie personálu do železničných služieb je zakázané výnosom ministerstva železníc číslo 54769, zo dňa 19. októbra 1921. Na Slovensku zákaz prijímania sa i dodrzuje – nedodrzuje sa však v Čechách a na Morave, keďže tam zamestnanci sú prijímaní a importovaní na Slovensko pod tou zámienkou, že sú to už starí zamestnanci. Taktiež na Slovensku sú prijímaní zamestnanci českej národnosti. Že deje sa toto na úkor domorodého zamestnanectva na Slovensku to tvrdiť netreba, tvrdia to vyše uvedení bývalí zamestnanci počtom 414, ktorí najviac následkom českého importu stali sa obeťou hladovania vo svojej vlasti.

V memorandume uvedení zamestnanci každý prinajmenej päť-šesť rázy žiadali už svoje znovu prijatie u príslušných riaditeľstiev, žiadosti ich však zostali vždy nepovšimnuté a preto:

Pane Prezident republiky! Nenechajte nás, aby sme vo Vás strádali lásku a nádej. Štyristoštrnásť hladujúcich Slovákov – ku ktorým sa pripojuje desaťtisíc slovenských a rusínskych železničiarov – prosebne ruky dvíhame všetci k Vám – nenechajte ďalej hladovať ako otec – vtedy Vaše dietky, nevinné obeť straníckosti – menovaných Slovákov. Zabráňte ďalšiemu prenasledovaniu nás všetkých. Toto žiada od Vás spravodlivosť, ľudskosť a nestrannosť ako otca nášho štátu.

Pánu Prezidentovi republiky zostávame
s výrazom úplnej úcty:

Žilina, 10. novembra 1924.

Prílohy: Zoznam stranického chleba pozbavených a potulujúcich sa Slovákov.²

Za: Zväz slovenských železničiarov. Ústredie: Žilina.^c

Ferd[inand] Závodský^d
hl[avný] tajomník Z[väzu]
s[lovenských] ž[elezničiarov]

[...] ^{d e}
ústr[edný] predseda Z[väzu]
s[lovenských] ž[elezničiarov]

MEMORANDUM

AKPR, f. KPR, inv. č. 1060/A, č. j. A 1741/24, k. 152. Originál, strojepis.

- a – Memorandum bylo do KPR odevzdáno spolu s dalšími memorandy Svazu slovenských železničářů 12. 11. 1924. Datum odevzdání kanceláři dokládá úřední razítko Svazu slovenských odborových organizací na dokumentu.
- b – Eklatantní – nápadný, pozornost poutající.
- c – Razítko organizace.
- d – Vlastnoruční podpis.
- e – Nečitelné jméno.
- 1 – Ministrem železnic byl tehdy národně socialistický politik Jiří Stříbrný.
- 2 – Přílohu nemáme k dispozici.



Svaz slovenských železničářů T. G. Masarykovi
[Žilina, 12. listopadu 1924]^a

/133

SÚRNE memorandum

vynesené v Leviciach dňa 21. septembra t. r. na konferencii klubu miestnych a okreskových výborov dôverníkov pri Zväze slovenských železničiarov v zastúpení všetkého slovenského železničiarstva – na základe ktorého klub miestnych a okreskových dôverníkov sa uznáša na nasledovnom:

1) Klub miestnych a okreskových dôverníkov pri Z[väze] s[lovenských] ž[elezničiarov] tlumočí pozdrav pánu ministrovi železnic – jednočasne prejavuje veľké poľutovanie nad desperátnym stavom pomerov na slovenských a podk[arpatsko]ruských železniciach, kde badateľne slovenské a rusínske železničiarstvo upaduje morálne, existenčne a budúcnostne pod úroveň ľudskej dôstojnosti. Klub konštatuje vývoj pomerov na Slovensku a Rusínsku v medziach prepjatého byrokratizmu, ktorého je za následok veľká nevôľa zamestnanectva proti vedúcim činiteľom, ktorí napriek tomu, žeby mali sa snažiť pestovať vzájomnosť zamestnanectva demokratickým jednaním s týmto a jeho zástupcami, – viditeľne vnášajú nenávisť personálu pestovaním bieleho a červeného otroctva pod záštitou